

1. רופאים לזכויות אדם
 2. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 3. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
 4. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
 5. הוועד נגד עינויים בישראל
- על ידי ב"כ עוה"ד עדי לוסטיגמן ואח'
מרח' קרן היסוד 29, ירושלים
טל': 02-6222808 ; פקס: 03-5214947

העותרים

נ ג ד

1. שירות בתי הסוהר
 2. השר לביטחון לאומי
 3. שר הבריאות
- על ידי פרקליטות המדינה
מרח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 073-9325763 ; פקס': 02-6467011

המשיבים

תגובה לקראת דיון מטעם המשיבים

בהתאם לתקנה 7(ב1) לתקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984, ולקראת הדיון הקבוע ליום 24.11.25, מוגשת בזאת תגובה לקראת דיון מטעם המשיבים.

1. כזכור, עניינה של העתירה בטענות העותרים ביחס לאופן הטיפול במחלת הגרדת (סקביאס) בבתי הסוהר, ובבקשתם כי המשיבים ינקטו שורה של צעדים כדי לעשות כן.
2. במסגרת התגובה המקדמית שהוגשה ביום 12.8.2024 עמדו המשיבים בהרחבה על דרך ההתמודדות והטיפול במחלה החל מהדיווח הראשוני על קיומה בחודש מאי 2024 ועד לחודש אוגוסט 2024. בתוך כך, עדכנו המשיבים על אודות הנחיות קצין הרפואה הראשי של שב"ס ועל אודות המעקב היומי שמבצע שב"ס בנוגע לכמות האסירים חולי הגרדת המוחזקים במשמורתו. בהתאם לכך, דיווחו המשיבים כי למעט בבית הסוהר קציעות, שבו נקלטה כמות גדולה של כלואים מרצועת עזה אשר חלק ניכר מהם דיווח על תסמיני גירוד, קיימת ירידה הדרגתית בכמות חולי הגרדת ברחבי בתי הסוהר. בהמשך לכך, ביום 29.8.2024 דיווחו המשיבים על אודות ירידה נוספת בכמות החולים, אשר עמדה באותה העת על 101 אסירים שאובחנו כחולים בגרדת.

3. במסגרת הודעת העדכון השנייה מיום 15.9.2024 עדכנו המשיבים כי במסגרת בדיקות שבוצעו על ידי רופא עור מומחה ביום 1.9.2024, התגלתה התפרצות של המחלה במתחם גנות שבדרום הארץ (הכולל את מתקני הכליאה שנקראו בעבר "רמון" ו-"נפחא"). בתוך כך, נמצא כי מספר הכלואים המאובחנים בגרדת, וכן הכלואים שבאו במגע עם אותם כלואים (בעניינם קיימת סבירות גבוהה להדבקה אף אם טרם נמצאו אצלם תסמינים גלויים של המחלה), עמד על כ-1,600. המשיבים עמדו על הצעדים שננקטו על מנת לטפל בהתפרצות זו, תוך שהדגישו כי מדובר בהתפרצות נקודתית.

4. כעת נבקש לעדכן על אודות ההתפתחויות שחלו ביחס לסוגיה בזמן שחלף מאז מועד הגשת הודעת העדכון השנייה. בפתח הדברים, המשיבים יבקשו להדגיש כי נושא הטיפול במחלת הגרדת בבתי הכלא נמצא בראש סדר היום הארגוני בשירות בתי הסוהר. הדבר בא לידי ביטוי, בין היתר, בקיומן של הערכות מצב יומיות, שבועיות ותקופתיות, על ידי נציב שירות בתי הסוהר, ראש אגף האסיר וגורמי מערך הרפואה והלוגיסטיקה, ובכל עת נבחנות דרכי הטיפול וההתמודדות הקיימות, תוך בחינת הצורך לנקוט בפעולות נוספות לשם מיגור התופעה. לצורך האמור, ועל מנת לוודא כי כלל הפעולות הנדרשות מתקיימות וכן לבחון דרכי פעולה נוספות, נציב בתי הסוהר אף מינה בימים האחרונים צוות עבודה ייעודי בראשות קצין בדרגת תת גונדר הכולל גורמי מקצוע מתחום האסיר, הרפואה, לוגיסטיקה ומבצעים.

5. עוד יצוין כי יש לבחון את כלל הצעדים הנעשים על ידי שב"ס לטיפול והתמודדות עם המחלה על רקע העובדה כי זו מתגלה בתוך כותלי בתי הסוהר בזמני מלחמה. יוזכר, כי לנוכח המלחמה והעצורים הרבים שהובאו למשמורת שב"ס, הכריז השר לביטחון לאומי על "מצב חירום כליאתי" בהתאם לסמכותו מכוח החוק לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 64 – הוראת שעה- חרבות ברזל) (מצב חירום כליאתי) התשפ"ד-2023 (נכון למועד זה, הוראת השעה וכן ההכרזה על מצב חירום כליאתי שניתנה מכוחה בתוקף עד ליום 31.12.2024). בהתאם לכך, מוחזקים אסירים ועצורים בחריגה מהוראות לעניין שטח מחיה, הכל כמפורט בהוראת השעה. נכון ליום 19.11.2024, מצבת האסירים בשב"ס עומדת על כ- 23,000 כלואים, לעומת תקן כליאה של 14,500, בעוד שכאמור, קליטת כלואים חדשים עודנה נמשכת מידי יום.

כמו כן, בעקבות המלחמה, ובהתאם למדיניותו של המשיב 2, השר לביטחון לאומי, נוכח הצורך בשמירה על ביטחון מתקני הכליאה ואבטחתם, ושמירה על ביטחונם ושלומם של המוחזקים במשמורת שב"ס ושל סגל הסוהרים, ננקטו שורה של צעדים שמטרתם צמצום, למינימום המתחייב על פי דין, של תנועות האסירים, אינטראקציה בין האסירים הקשר בינם ובין החוץ, וכן צמצום של החיכוך בינם לבין סגל בית הסוהר. כל זאת, לשם מימוש תכליות ביטחוניות של שמירה על ביטחון המדינה בכלל וביטחון מתקני הכליאה וסגל שירות בתי הסוהר בפרט (עתירה בעניין זה, בג"ץ 7753/23, נדחתה על ידי בית המשפט הנכבד ביום 23.11.2023). במסגרת זו, בין היתר, צומצמו שעות היציאה של הכלואים מחוץ לתאים, צומצם היקף הציוד שהותר להם להחזיק בתא למניעת הסלקת ציוד אסור וייצור

אמצעי לחימה מציוד עודף, נמנעה הגישה למוצרי חשמל ותשתיות חשמל וכן שונו סדרי הביטחון ביחס לחיכוך בין הכלואים ובינם לבין סגל שב"ס.

6. יובהר, כי על פי הערכות גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר, הסיבה העיקרית להתפרצות המחלה היא הקליטות המרובות של עצורים חדשים מרצועת עזה ומאזור יהודה ושומרון שהיו נגועים במחלה, חלקם טרם הופעת תסמיני המחלה הגלויים, דבר שהקשה על אבחון המחלה ומניעת הפצתה כבר בשלב הקליטה.

7. על רקע האמור לעיל, ביום 19.9.2024 פרסמו גורמי הרפואה במחוז דרום בשירות בתי הסוהר (בו התגלתה ההתפרצות המשמעותית במהלך חודש ספטמבר), בהנחיית רופא עור מומחה, הנחיות רפואיות עדכניות לטיפול בגרדת (להלן: **ההנחיות העדכניות**). הנחיות אלה אומצו ביום 1.10.2024 על ידי קצין הרפואה הראשי של שירות בתי הסוהר, וכיום הן חלות בכל מחוזות השירות ובכלל בתי הסוהר.

8. בהתאם להנחיות העדכניות, ועל מנת ליתן מענה מלא ושלם ככל הניתן להתמודדות עם המחלה, שב"ס פועל במספר מישורים, רפואי, כליאתי ולוגיסטי. יובהר כבר כעת, כי כאשר נמצא שאסיר חלה בגרדת, כלל הכלואים אשר חולקים תא עם החולה מוגדרים כחולים, וניתן להם טיפול הולם – רפואי ולוגיסטי – מתוך ההבנה שהסיכוי להידבקות בתוך אותו תא הוא גבוה. כמו כן, **במישור הכליאתי**, ועל מנת למנוע הידבקות נוספת של אסירים מתאים אחרים, נמנע המגע של אסירים אלה עם אסירים אחרים ועם סגל הסוהרים והוא מצומצם ככל שניתן.

ואולם, אין בצמצום מגע זה כדי למנוע מהכלואים לממש את זכויותיהם, לרבות זכות המפגש עם עורכי דינם או זכותם לנכוח בהליכים משפטיים בעניינם. יצוין, ביחס לטענות העותרים בהקשר זה בהודעתם מיום 15.11.2024, כי **בשום שלב לא ניתנה הוראה לפיה יש למנוע את פגישתם של כלואים עם עורכי דינם**; עם זאת, בימיה הראשונים של ההתפרצות במתחם גנות, ועל מנת לאפשר היערכות מיטבית, נדחו פגישותיהם של חלק מהכלואים החולים עם באי כוחם במספר ימים.

ביחס לדיונים משפטיים – נוכח היקף התחלואה הגבוה במתחם גנות ועל מנת להתמודד עם התופעה ביעילות ובמהירות, התבקשו דחיות של דיונים בבתי המשפט, לרבות דיונים שהתקיימו באמצעות היוועדות חזותית, על מנת למנוע חיכוך בין אוכלוסיית החולים לאוכלוסיות אחרות בבית הסוהר (אסירים וסוהרים). יחד עם זאת, אין כיום הנחיה גורפת שלא לקיים דיונים באמצעות היוועדות חזותית ובקשות דחייה מוגשות במשורה ובמקרים המתאימים בלבד.

לאחר הערות אלה, נפנה להצגת מישורי הפעולה השונים.

9. **במישור הרפואי**, וכפי שעדכנו המשיבים בהודעתם מיום 15.9.2024, הוחלט על רכישת טיפול תרופתי באמצעות כדורים, בנוסף לטיפול במשחה. בהתאם להנחיות, גורמי הרפואה בבתי הכלא מונחים כיצד יש ליתן את הטיפול הרפואי, בהתייחס לסוגי הטיפול השונים ולקבועי הזמן הרלוונטיים. יצוין כי איתור הטיפול התרופתי המתאים ביותר, לרבות הזמנתו, קבלתו והפצתו במתקני הכליאה בהיקפים כה משמעותיים חייבו תקופת היערכות והתארגנות, אך כיום קיים בשירות בתי הסוהר מלאי מספק של תרופות – כדורים ומשחות – לשם אספקתם לכל הכלואים. מכל מקום, טענות בדבר תסמינים אשר עשויים להצביע על הידבקות במחלה מובאים לידיעת הצוות הרפואי בבית הסוהר, אשר בודקים את האסיר. בנוסף לצוות הרפואי הנמצא דרך קבע במתקני הכליאה, במקרים המתאימים נערכת בדיקה על ידי רופא עור מומחה, אשר מגיע באופן עתי לכל בתי הסוהר שבהם מצויים חולי גרדת וכן על פי צורך.

בהקשר זה יובהר, כי בניגוד לטענות העותרים בהקשר זה, אף כיום פועל שירות בתי הסוהר בהתאם להוראות, לפקודות ולנהלים, לרבות בכל הנוגע להענקת טיפול רפואי ובדיקת רופא, והדברים נכונים אף ביחס לפניית שצורפו במסגרת נספח 6 להודעת העותרים. כך, לפי הנמסר מגורמי הרפואה בשב"ס, מרבית הפניות שצורפו להודעה ואשר התקבלו עד לסוף חודש אוקטובר 2024 נענו לגופן, ויתר הפניות עודן מצויות בבירור, ומענה יישלח עם סיומו. בנוסף לכך, והגם שבעולה מהודעת העותרים הוגשו עתירות פרטניות בטענה להיעדר טיפול במחלת הגרדת, בחינת העתירות שהוגשו לאחר חודש ספטמבר מעלה כי העתירות שכבר נידונו נמחקו או נדחו לגופן, והיתר קבועות לדיון במהלך החודש הקרוב. למותר לציין, כי העובדה שעתירות פרטניות מוגשות ונידונות לגופן מוכיחה כי אין מקום לבירור הטענות במסגרת עתירה לבית המשפט הנכבד בשבתו כבית דין גבוה לצדק, וכי הערכאה המתאימה לדון בכך היא בית המשפט המחוזי במסגרת עתירות אסיר פרטניות.

10. **במישור הלוגיסטי**, מתבצעות כביסות של כלל פריטי הלבוש של השוהים בתא בטמפרטורה גבוהה (מעל 60 מעלות, טמפרטורה אשר הורגת את הקרציון ומונעת המשך הדבקה) או ייבוש במייבש בטמפרטורה העולה על 70 מעלות, וכן מוחלפים כלל הבגדים שנמצאים ברשות הכלואים. במקביל לכך, מבוצע אוורור של מזרני התא בשמש, וכלל השוהים בתא מתבקשים לשמור על היגיינה אישית גבוהה ולהתקלח מדי יום. לשם כך אף מסופקים לתאים באופן שוטף כלי היגיינה אישיים בכמות מספקת. ההנחיות במישור הלוגיסטי הצריכו היערכות מקדימה ונרחבת מצד שב"ס, שכללה, בין היתר, רכישת מכונות כביסה תעשייתיות לצורך ביצוע כביסה בטמפרטורה הנדרשת; התקנת תשתיות ביוב, חשמל ומים לשם התקנת והפעלת מכונות הכביסה האמורות; וכן רכישת ואספקה של ביגוד נוסף לאסירים.

מטבע הדברים, השלמת ההיערכות ארכה פרק זמן של מספר שבועות, אך בשלב זה, בכלל בתי הסוהר הושלמה ההיערכות המתוארת לעיל ומסופקת המעטפת הלוגיסטית הנדרשת על מנת לבצע את ההנחיות הרפואיות במלואן. זאת, למעט במתקני הכליאה גלבוע ועופר, שם אין תשתית מתאימה להתקנת מכונות כביסה תעשייתיות הפועלות מעל 60 מעלות, ועל כן נמצאו פתרונות חלופיים.

11. בהינתן מדיניות זו, נפנה כעת להצגת תמונת המצב העדכנית של מחלת הגרדת בבתי הכלא.

12. כאמור לעיל, בהתאם לאמור בהודעת העדכון מיום 15.9.2024, מספר החולים במתחם גנות (אשר כולל גם כלואים אשר באו במגע עם חולים ולא התגלו אצלם תסמינים של המחלה) עמד על כ-1,600 חולים. לאחר שגובשו ההנחיות הרפואיות שתוארו לעיל וש"ס החל לפעול על פיהן, נצפתה מגמת ירידה משמעותית בהיקף החולים במתחם גנות, העומד כיום על 430 אסירים המוגדרים כמאובחנים בגרדת, והצפי הוא שמספר זה יוסיף לרדת בשבועות הקרובים.

למעשה, בעת הנוכחית, קיימים שני מוקדי התפרצות של חולי גרדת המצויים במשמורת שב"ס, האחד בבית הסוהר מגידו, שם נכון ליום 20.11.2024, מספר החולים עומד על 596. יצוין כי מספר זה משקף ירידה מן הימים האחרונים, ואף כאן עמדת גורמי המקצוע בשב"ס הוא כי הצעדים שננקטים צפויים להביא לירידה במספר החולים בתקופה הקרובה. השני, בבית הסוהר קציעות, שם אובחנו בימים האחרונים 566 חולי גרדת (כאמור, לרבות מי שהיה במגע עם חולה מאובחן), והחל טיפול משולב בהתאם להנחיות. כמו כן, בבית הסוהר עופר קיימים מספר עשרות של חולי גרדת, ואילו ביתר בתי הסוהר עומד המספר על חולים ספורים. בסך הכל, נכון ליום 20.11.2024, מספר חולי הגרדת **בכלל** מתקני הכליאה עומד על 1,704.

13. סיכומם של דברים – מהאמור לעיל עולה בבירור כי שירות בתי הסוהר מייחס חשיבות רבה לשמירה על בריאותם של האסירים והעצורים הנמצאים במשמורתו, כך בכלל וכך באופן פרטני ביחס להתמודדות עם מחלת הגרדת על מופעיה השונים. נראה כי מדיניות הטיפול שהונהגה באופן כלל ארצי עוד טרם הגשת העתירה ובמנותק ממנה ובוצעו בה דיוקים במרוצת הזמן נותנת את אותותיה, ונראית מגמת ירידה ניכרת במספר מקרי הגדרת המדווחים, על אף אירועי התפרצות נקודתיים המתרחשים בשים לב לנסיבות הייחודיות הקיימות כפי שפורט לעיל, בעיקר המשך קליטות של עצורים נוספים כל העת. בשים לב לאמור, ישובו המשיבים ויטענו כי אין עילה להתערבות בהתנהלות שירות בתי הסוהר בהקשר זה, וכי דין העתירה להידחות, תוך חיוב העותרים בהוצאות.

14. העובדות המפורטות בתגובה זו בכל הנוגע להיבטים הרפואיים נתמכות בתצהירה של ד"ר מרים מדר, ראש ענף רפואת אסירים בשירות בתי הסוהר, אשר אישרה את האמור בה בהקשר זה.

העובדות המפורטות בתגובה זו בכל הנוגע להיבטים הלוגיסטיים נתמכות בתצהירו של תת גונדר אילן גולדנברג, ראש חטיבת הלוגיסטיקה, אשר אישר את האמור בה בהקשר זה.

בשל אילוצים טכניים, תצהירים אלה יועברו לבית המשפט הנכבד בימים הקרובים.

היום, כ' בחשוון תשפ"ה

21 בנובמבר 2024

שלי רובינסון, עו"ד
עוזרת במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

יונתן ציון מוזס, עו"ד
סגן בכיר א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה